

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

**LEHETŐSÉGEK ÉS EREDMÉNYEK A SAJÁTOS NEVELÉSI
IGÉNYŰ TANULÓK INTÉZMÉNYI MENEDZSELÉSÉBEN**

Erdei Norbert

Témavezetők:

Dr. Keresztesi Katalin ny. egyetemi docens

Dr. habil Móré Mariann egyetemi docens

DEBRECENI EGYETEM

**Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Is-
kola**

Debrecen, 2020

1. A KUTATÁS ELŐZMÉNYEI, CÉLKITŰZÉSEI ÉS A KUTATÁSI HIPOTÉZISEK BEMUTATÁSA

Jelen dolgozat megírására a többségi általános iskolákban integráltan oktatott sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók mindennapi problémái ösztönöztek. Kutatási témám megválasztásában fontos szerepet játszott, hogy egy olyan többségi általános iskolában dolgoztam, amely célul tűzte ki ezeknek a gyerekeknek a felkarolását és a vezetőség nagyobb számban vett fel ilyen problémákkal küszködő gyerekeket. Saját méréseim és megfigyeléseim alapján úgy tapasztaltam, hogy több probléma is akad, amely ellene hat a sikeres integrációs folyamatoknak. Dolgozatomban a kutatás során a többségi és speciális intézmények vezetőit és a többségi intézmények diákjait szólaltattam meg. Általános célkitűzés volt az SNI tanulókkal kapcsolatos integráció szervezeti kereteinek a feltárása a többségi és a speciális általános iskolákban. Az irodalmi feldolgozás és a saját vizsgálatok alapján kívántam komplex képet alkotni az intézményvezetésről és szervezésről a speciális tanulócsoport felé általános iskolai körülmények között. Céлом volt, hogy segítsen a jövőben a többségi és speciális általános iskolák vezetőinek a munkáját. Értekezésem hazai tudományos viszonylatban újszerű, hiszen más kutatás még nem közelítette meg az SNI tanulók oktatását szervezéstudományi oldalról. A vizsgálat eredményei gyakorlati útmutatást nyújtanak a többségi és a speciális általános iskolák vezetőinek és pedagógusainak, továbbá a jelenlegi helyzet feltárásával, elemzésével, céлом volt rávilágítani a fennálló problémákra és javaslatokat adni a fejlesztési lehetőségekre. Az alapadatok szolgáltatása hozzájárul a további kutatásokhoz

1.1. *A kutatás célkitűzései*

- Célkitűzés 1.: Az állami finanszírozású oktatási intézmények finansziális hiányait, a pedagógusok képzését a különböző pályázatokon elnyert összegből kívánják kielégíteni. A kutatás célja feltárni, hogy a többségi és speciális intézmények vezetői és beosztottjai milyen arányban, eredményességgel és hajlandósággal vesznek részt SNI tanulók számára kiírt pályázatokon.
- Célkitűzés 2: A többségi pedagógusok nagy része a tanárképzés során nem kapott semmiféle képzést az érintett tanulócsoporttal való hatékonyabb és szakszerűbb foglalkozásra. Nem érzik magukat felkészültnek és nem képzik magukat folyamatosan. A kutatás célja bemutatni a gyógypedagógusok és a többségi tanárok

hozzaállását, képzettségét és továbbtanulási hajlandóságát az SNI tanulók hatékonyabb integrálására.

- Célkitűzés 3: Az SNI tanulók integrált oktatása során elengedhetetlen az elkülönített termekben, speciális eszközökkel történő fejlesztés. A többségi intézményvezetőknek fontos feladata ezeknek a helyiségeknek a kialakítása és a szükséges eszközökkel történő ellátása. A kutatás célja az infrastruktúra meglétének feltérképezése, abból a célból, hogy javaslatokat tudjak megfogalmazni a fejlesztések érdekében.
- Célkitűzés 4: Az SNI tanulók integrált oktatása akkor lehet sikeres, ha arányuk a többségi tanulókhoz képest a szakmailag meghatározott 10% alatt marad. A kutatás célja feltárni félig struktúrált interjúkon keresztül, hogy ez az arány mennyiben valósul meg a többségi intézményekben, illetve hogyan viszonyulnak az integrációhoz az intézmények vezetői és beosztottjai.

A kutatás hipotézisei:

(H1) Az intézményvezetők nem fektetnek elegendő hangsúlyt az SNI tanulókkal kapcsolatos pályázatok nyomon követésére, a pályázatíró csoportok összeállítására.

(H2) A többségi intézmények vezetőinek több szervezett továbbképzésre kellene elküldeniük a beosztottakat az SNI tanulók differenciált oktatásával kapcsolatosan.

(H3) A többségi intézmények vezetői az infrastruktúrát nem fejlesztik az integrált oktatás követelményeinek megfelelően.

(H4) Feltételezem, hogy a többségi intézmények vezetői a törvényi lehetőségek kihasználása során több SNI tanulót vesznek fel, mint amennyi szakmailag elfogadható lenne.

2. ADATBÁZIS ISMERTETÉSE

A kutatást Budapesten kezdtem, a munkahelyem is a fővárosban van. A kutatás Budapestre nem, Zugló kerületre nézve viszont reprezentatív.

A 1. sz. táblázat mutatja be a kutatásban résztvevő csoportok nagyságát.

1. táblázat: A kutatásban résztvevők létszáma

Vizsgálat típusa	Minta forrása	Fő
1. Félig strukturált interjú	Többségi vezetők	10
	Gyógypedagógus vezetők	10
2. Kérdőíves interjúk	Többségi pedagógusok	173
	Gyógypedagógusok	165
	Összesen:	358

Forrás: Saját szerkesztés, 2018

2.1. A félig strukturált interjú vizsgálati minta bemutatása

A kutatás célcsoportját budapesti speciális és többségi általános iskolák vezetői képezték. A kutatásban való önkéntes részvételét Budapesten összesen 10 speciális iskola - amelyekben általános iskolai tagozat is működik - vezetője jelezte. Az összehasonlíthatóság biztosítása miatt létesült kapcsolatot 10 budapesti többségi intézmény vezetőjével is. Így 20 félig strukturált interjú készült el (N=20)

2. táblázat: A félig strukturált interjú vizsgálati minta összetétele

A vizsgálati minta összetétele		Többségi iskola	Speciális iskola
Nemek szerint (fő):	férfi:	1	
	nő:	9	10
Életkor szerint (fő):	30-40 év:	1	2
	41 – 50 év:	4	2
	50év felett:	5	6
Végzettség szerint (fő):	főiskolai:	5	3
	egyetemi:	5	7
Pedagógusként dolgozik (fő):	11- 20 éve:	2	4
	több mit 20 éve:	8	6
Intézmény vezetőként dolgozik (fő):	1-4 éve:	3	7
	5-8 éve:	2	1
	több mint 8 éve:	5	2
A vezetett intézmény tanulói létszáma (fő):	100 vagy az alatti fő:		4
	101-300 fő:	2	5
	300 fő felett:	8	1
Az SNI tanulók aránya az intézményben (%):	5-10%:	5	
	10- 99%:	5	
	100%:		10

Forrás: Saját szerkesztés, 2018

2.2. Kérdőíves vizsgálat a speciális iskolák, valamint a többségi iskolák tanáraival

A félig strukturált interjúk elkészítése után került sor a kérdőíves vizsgálatokra a speciális iskolák és a többségi intézmények pedagógusai között. A két csoport – többségi és speciális iskolák pedagógusainak csoportja azokból az intézményekből került ki, ahol korábban a vezetőkkel készültek félig strukturált interjúk. A kérdőívek kiosztását és begyűjtését beosztottaik felé az intézményvezetők segítették. 550 kérdőívet osztottam ki, ebből az értékelhetően kitöltött kérdőívek mintája a speciális iskolákban (N=165), a többségi iskolákban (N=173), összesen (N=338)

3. táblázat: kérdőíves vizsgálati minta

A vizsgálati minta összetétele		Többségi iskola	Speciális iskola
Nemek szerint (fő):	férfi:	17	24
	nő:	156	171
Életkor szerint (fő):	22-29 év:	10	36
	30-39 év:	32	30
	40 – 49 év:	54	45
	50-59 év:	62	45
	60 év felett:	15	9
Beosztása (fő):	pedagógus:	92	97
	igazgató helyettes	10	7
	munkaközösség vezető	11	10
	osztályfőnök	47	40
	munkaközösség vezető és osztályfőnök	13	8
	igazgató helyettes és osztályfőnök		1
	munkaközösségvezető és igazgató helyettes		1
	Tagintézményvezető helyettes		1

A vizsgálati minta összetétele		Többségi iskola	Speciális iskola
Mióta dolgozik a jelenlegi intézményben (fő)?	kevesebb, mint 6 hónapja:	4	5
	több mint 6 hónapja, de kevesebb, mint 1 éve:	9	21
	több mint 1 éve, de kevesebb, mint 10 éve:	65	89
	10-19 éve:	43	28
	20-29 éve:	24	15
	30, vagy több mint 30 éve:	28	7
Munkahely változtatások (fő):	első munkahely:	35	38
	második munkahely:	42	33
	harmadik munkahely:	55	50
	több mint a harmadik munkahely:	41	44
Korábbi munkahelyen betöltött munkakör (fő):	nem volt, első munkahely:	35	38
	ugyanabban a munkakörben dolgozott	69	36
	hasonló munkakörben dolgozott	44	62
	teljesen más munkakörben dolgozott	14	19
	több munkahelyen, ugyanabban és hasonló munkakörben dolgozott:	2	2
	több munkahelyen, ugyanabban és más munkakörben dolgozott:	6	2
	több munkahelyen, hasonló és más munkakörben dolgozott:	3	5
	több munkahelyen, ebben, hasonló és más munkakörben dolgozott:		1

Forrás: Saját szerkesztés, 2018

3. VIZSGÁLATI MÓDSZEREK

3.1. *A félig strukturált interjúk felvétele*

A pedagógusoknak szánt kérdőív elkészítése előtt félig strukturált interjút végeztem a kísérleti és a kontroll intézmények vezetőivel, abból a célból, hogy meghatározhassam a kutatás további dimenzióit. (BAB-BIE, 1993) A 2015/2016 tanév II. félévétől kezdődött el a vizsgálat, melynek első lépéseként bemutatkozó leveleket küldtem Budapest összes kerületében a speciális általános intézmények vezetőinek. A kutatás egyik nehézségét jelentette az alacsony részvételi hajlandóság. A vizsgálat során moderátorként ösztönöztem a résztvevőket véleményük elmondására.

A vizsgálatnál használt kvalitatív módszer az intézményvezetők múltbéli tapasztalatának és jelen véleményének felszínre juttatására szolgált. (HÉRA – LIGETI, 2005) Vizsgálati módszerüket alkalmaztam a félig strukturált interjúknál. Elektronikus levélben illetve telefonon történő előzetes időpont egyeztetés után az adott intézményvezetővel, az általa vezetett intézményben készült el az interjú. A félig strukturált interjúkat személyesen vettem fel, elkészítésük ideje alkalmanként körülbelül 50 perc volt. A kapott válaszok rögzítése először a helyszínen, papíron történt, majd Word szoftverrel került átdolgozásra, végül Excel szoftver segítségével történt a kiértékelésük. A félig strukturált interjúk első részében demográfiai kérdések szerepeltek, második részében pedig hét kérdéscsoport köré szervezett kérdések. A 60 kérdés közül 54 nyílt, 6 zárt kérdés volt, amelyeket előbb számszerűsítettem, majd kódoltam. A válaszok kiértékelése témakörönként történt. A közoktatási törvény előírja az oktatás menetét az intézmények számára, a KLIK megjelenése óta az intézményvezetők jogköre csökkent. Ezek ellenére van lehetőség az iskola pedagógiai programját bizonyos keretek között módosítani. A félig strukturált interjúk során azok a területek kerültek lekérdezésre, ahol az intézmény vezetésének van lehetősége változtatni az oktatás szervezési folyamatában.

A félig strukturált interjúkat 18 különböző napon vettem fel. A vizsgálat fontos értéke, hogy nem csak többségi, hanem gyógypedagógusok végzettségű intézményvezetőket is megszólaltatott, akik szakmájukból eredően csak SNI- s gyerekekkel foglalkoztak és nagyobb rálátásuk van az oktatásuk és az oktatásuk szervezésének problémáira. Az interjúk elkészítése az alábbi kérdéscsoportok mentén zajlott: 1) Tanulók felvé-

tele, 2) Pedagógusok továbbképzése; 3) Emelt szintű oktatás; 4) Pályázati részvétel; 5) Az SNI tanulók fejlesztésének helyszíne, eszközei, oktatói; 6) Szakkörök, versenyek; 7) Vélemények az SNI tanulók befogadásáról.

3.2. A többségi iskolák pedagógusainak és gyógypedagógusainak kérdőíves felvétele

A korábbi – intézményvezetőktől kapott eredmények figyelembevételével készültek el a kérdőívek, majd Pilot vizsgálat következett 12 többségi és 5 gyógypedagógus részvételével. A kérdőívek korrigálása után került sor az adatfelvételre a két csoportban. A két csoport – többségi és speciális iskolák pedagógusainak csoportja azokból az intézményekből került ki, ahol korábban a vezetőkkel készültek félig strukturált interjúk. A kérdőívek kiosztását és begyűjtését beosztottjaik felé az intézményvezetők segítették. A megkérdezett pedagógusok tájékoztatást kaptak vezetőiktől a kutatás témájáról és céljáról. A kérdőívek anonim módon kerültek kitöltésre, így az eredmények kutatás céljából történő ismertetése is névtelenül történt. A kérdőív zárt kérdéseket tartalmazott. A feleletválasztós kérdések az eldöntendő kérdéseken túl négyfokozatú Likert- skálán kerültek lekérdezésre. Ennek előnye az ötfokozatú skálával szemben, hogy a válaszadó nem adhat semleges választ az ún. „kényszerválasztás” miatt. (FÁBIÁN, 2014) A kérdőívek kvantitatív adatainak feldolgozása SPSS program 25. verziójával történt.

Az adatok feldolgozása során leíró statisztika mellett az összefüggések vizsgálatára nem parametrikus eljárásokat alkalmaztam, így Pearson-féle Khí-négyzet próbát, illetve a Likert-skála típusú válaszoknál a csoportok összehasonlítása esetén Mann-Whitney és Kruskal-Wallis ANOVA próbákat. A statisztikai próbák eredményeit $p < 0,05$ esetén tekintettem szignifikánsnak. Az adatok elemzéséhez IBM SPSS Statistics 25 programcsomagot használtam.

A kérdőívben tizenegy fő kérdéscsoport szerepelt:

1. A pedagógus azonosítói adatai: (szervezeti adatok, intézmény székhelye, fenntartója, pedagógus létszám)
2. A pedagógus személyes adatai: (neme, életkora, beosztása, diplomájának típusa, tanított tantárgy (tantárgyak), az intézménynél eltöltött idő, munkahely változtatások száma)
3. A pályázati részvétel, írás

4. Gondolatok az integráció szükségességéről. Ebben a csoportban a válaszadóknak lehetősége volt leírni a véleményüket az együttnevelésről, a differenciált oktatásról, a szegregált oktatásról.
5. Továbbképzések, tanfolyamok. A kérdések a felsőoktatásban eltöltött évek alatt és utána megszerzett SNI-vel kapcsolatos ismeretekre irányultak. Külön kitértek a finanszírozás formáira, a jövőbeli tervekre, illetve megszerzett ismeretek alkalmazására.
6. Az SNI tanulók fejlesztésének helyszínére, eszközeire, oktatóira (fejlesztőpedagógus, gyógypedagógiai asszisztens) vonatkozott.
7. Az SNI tanulók oktatása során felmerült problémákra, mint inaktivitás, magatartászavar koncentrált.
8. A többségi és SNI tanulók szociális kapcsolatait mutatják meg a tanulók kohéziós indexét. A kérdés ezzel kapcsolatosan mérte a pedagógusok véleményét.
9. A kérdés azt taglalja, hogy az integráció milyen hatással van a többségi tanulókra.
10. Az SNI tanulókkal kapcsolatos információforrást térképezte fel.
11. A munkahelyen történő szakmai tájékoztatásokra, belső, vagy külső szervezésű előadásokra fókuszált, melynek célja a pedagógusok SNI tanulókkal való szakmai ismeretének bővítése.

A speciális iskolák pedagógusai csak SNI tanulókkal foglalkoznak, számukra módosított kérdőív készült. Ebben a kérdőívben nem szerepeltek az olyan kérdések, amelyek az együttnevelésre vonatkoztak. A kérdőívek összehasonlításánál csak a többségi és a speciális iskolák pedagógusai számára közös kérdésekre adott válaszok kerültek összehasonlításra. Ezeknek a kérdőíveknek a kvantitatív adatfeldolgozása is az SPSS program 25. verziójával történt, Pearson-féle Khí-négyzet próbával, illetve a Likert-skála típusú válaszoknál a csoportok összehasonlítása esetén Mann-Whitney és Kruskal-Wallis ANOVA próbákkal.

4. AZ ÉRTEKEZÉS FŐBB EREDMÉNYEI ÉS MEGÁLLAPÍTÁSAI

Kiemelkedően fontosnak tartom a félig strukturált interjúk eredményeinek bemutatását. A vizsgálat során azok a területek kerültek lekérdezésre, ahol az intézmény vezetésének van lehetősége változtatni az oktatás szervezési folyamatában. A kutatás hangsúlyos részét képezte a tíz többségi és a tíz speciális intézmény pedagógusainak kérdőíves vizsgálata.

4.1. *A szervezeti kultúra megváltozása*

A vezetői feladatok közé tartozik az oktatás megszervezése, az alkalmazottak érzékenyítése és az esetleges ellenállás leküzdése. Ebben a kérdéscsoportban nyílt lehetősége az intézményvezetőknek, hogy jellemezzék a saját és beosztottaik viszonyulását a tanítványaikhoz.

A többségi intézményekben öt vezető ítéli meg inkább pozitívan az SNI tanulók jelenlétét. Négyen inkább semlegesén álltak a gyerekekhez, egyfajta rájuk rótt tehernek gondolják, akikkel ugyan túl sok gond nincs, de előnye sem származik az iskolának belőlük. *„Elfogadóak voltunk, mindig is voltak ilyen gyerekek, hiszen a diákság mindig is vegyes volt. A pedagógusok ezt tudják.”* Összesen egy vezető nyilatkozta azt, hogy az integrációnak vannak hátrányai. A többségi intézmények vezetői válaszaikban azt közlik, hogy az integrált oktatás nem tökéletes. Szükség lenne szerintük valamilyen köztes intézményre, ahol nem is az ép értelmű és nem is a középsúlyos értelmi fogyatékosok között tanulnának. *„Az ép és a nem teljesen ép értelmű gyerekek számára nincsen átmeneti iskola. A szakértő sokszor ráírja a papírra, hogy a gyerek integrálható, de nem. A többségi pedagógusok szinte semmilyen képzést nem kaptak a főiskolán az SNI tanulókkal kapcsolatosan. Az teljes kudarcc, ami ott folyik”.* Az egyik vezető talált egy megoldást, amit ő működőképesnek talált és talán követhető lenne más intézmény számára is. *„Nálunk az SNI integráció azért sikeres, mert saját- nem utazó gyógypedagógusaink és fejlesztő pedagógusaink vannak teljes állásban. Így szükség esetén azonnal tudnak segíteni, beavatkozni, esetleg megnyugtatót a gyereket.”* Vannak, akik más oktatásformát tudnának elképzelni a gyerekeknek *„Lehetnének szegregált osztályok, ahol csak azonos BNO- besorolású SNI tanulók járnának.”* A kapott eredmények alapján elmondható, hogy több mint 20 évvel az integrált oktatás bevezetése és folyamatos fejlesztése ellenére a többségi iskolák vezetőinél megfigyelhető az ellenállás.

A speciális intézmények vezetőinek válaszaiból kiderül, hogy a szegregált oktatás nem rossz, csak igen költséges. *„Az integráció nem megy, egy álhumánus. Attól, hogy beültetem a gyereket a többségi iskolába, még nem lesz ép. Csak szegregáltan lehet eredményesen oktatni, de ez rendkívül drága dolog. A többségi tanárok nincsenek is erre kiképezve, a motivációjuk is hiányzik.”* Az integráció egyfajta kényszer, ami a 2000-es évek elején a csökkenő gyerekszám miatt indult be. A többségi iskolák inkább elvállalták az SNI gyerekek integrációját a pénz miatt. De az ott tanító pedagógusoknak hiányosak a módszertani ismereteik velük kapcsolatban. Mindkét intézmény típusban szinte ugyanazt mondja el több vezető, miszerint az SNI tanulók számára nem a legelőnyösebb az integrált oktatás.

4.2. Pedagógus továbbképzések vizsgálat eredményei

A többségi pedagógusok jelentős része semmilyen képzést nem kapott a felsőoktatásban eltöltött évei alatt az SNI tanulókkal kapcsolatosan. Az oktatási környezet viszont időközben megváltozott, amihez elengedhetetlen a folyamatos alkalmazkodás - azaz a képzés. Ebben a kérdésben arra kerestem a választ, hogy a vezetők, hogyan valósítják meg az alkalmazkodás folyamatát a képzéseken keresztül. Annak ellenére, hogy összesen három intézményben indítanak speciális osztályt, hét vezető számolt be arról, hogy ő maga is végzett valamilyen hasonló tanfolyamot 2006 és 2014 között, amely a célcsoport hatékonyabb oktatását szolgálná. Érdekesebb viszont az, hogy kilenc intézményben végeztek a beosztottak különböző - hasonló kurzusokat 1998-tól kezdődően. Van olyan intézmény, ahol a kollégák közül többen is szereztek képesítést.: *”Igen, a tantestületből, 61 főből, 40-50 fő végzett, vagy végez tanfolyamot. A nagy létszámra való tekintettel a képzést idehelyezték.”*. A vezetők közül többen biztatják a kollégáikat a tanfolyamok elvégzésére és néhány esetben új feladatkört is biztosítanak számukra. Egy vezető azonban ismét pesszimistán állt a tanfolyamokhoz: *”Küldhetem, de ha neki kell fizetnie, akkor nem megy.”*

A speciális iskolák vezetői mindannyian egyben gyógypedagógusok is, folyamatosan szereznek különböző végzettségeket 1994-től kezdődően. Beosztottaik is folyamatosan a végzésük után is végeznek tanfolyamokat, illetve szereznek újabb diplomát 1999 óta. *„Mindenki elvégzi az autista tanfolyamot, sokszor, ha kell, saját költségen”, „Fordítva válaszolok: minden nálunk dolgozó pedagógus elvégezte a 140 órás Meixner- tanfolyamot, nem is taníthatnának itt”*. Természetesen ezekben az

intézetekben minden vezető ösztönzi kollégáit a tanfolyamok elvégzésére, ami azonban a fent említett okok miatt sokszor nehézségekbe ütközik. *„Igen, a kollégák részéről nagy a hajlandóság, de ezeket a drága továbbképzéseket saját zsebből kell fizetniük. Jó lenne, ha a fenntartó felismerné, hogy neki kellene állnia ezeket a költségeket. Természetesen tanulmányi szerződést kellene kötni, ami biztosítja, hogy a kolléga a végzése után jó pár évig még nálunk dolgozik.”* A speciális intézmények vezetői tehát nagyon komoly finansziális problémákról számolnak be, amelyek hátráltatják a gyerekek szakszerű ellátását.

4.3. Az SNI tanulók fejlesztésének helyszíne, eszközei, oktatói vizsgálat eredményei

A fejlesztő órákhoz a többségi iskolákban mindenhol biztosított egy vagy több kisméretű terem. Az esetek egy részében azonban praktikus megoldással kellett élniük a pedagógusoknak. *„Igen, több korábbi szerződést, a konditermet alakítottuk át fejlesztő teremmé. De néha muszáj az orvosi szobát és a technika termet is igénybe venni ezekhez az órákhoz.”* A fejlesztéshez szükséges eszközök minden intézménynél rendelkezésre állnak.

A speciális intézményekben alapvetően megvannak a fejlesztéshez szükséges termek: *„Ezzel nagyon jól állunk: logopédiai, diszlexia, zeneterápia, gyógytestnevelés, pszichológia- külön termeink vannak. A kollégák is rugalmasak, bármikor kölcsön tudják adni egymásnak a termet.”* A fejlesztéshez szükséges eszközök is többnyire rendelkezésre állnak ezekben a termekben. Ismét megjelenik egy válaszban a többségi pedagógusok módszertani hiánya: *„Általánosságban azt mondom, hogy a többségi pedagógusok nem rendelkeznek a szükséges tudással az SNI tanulókkal való foglalkozásra.”* Mindkét intézménytípusnál elmondható, hogy a vezetők szerint az infrastruktúra megfelelő az SNI tanulók fejlesztéséhez.

Később megjelenik egy válaszban a szegregált oktatás méltatása: *„Fent döntenek ezeknek a gyerekeknek az oktatásáról, de semmi rálátásuk sincs. Rendszerszintű hibák vannak. A szegregált oktatás eléggé homogén és kb. Mária Terézia óta működik. Ezt az oktatási formát nem kellett volna kidobni az ablakon. 2000 előtt például ebben az iskolában 260 gyerek tanult, most 106. Uniós elvárás az integráció, így ezek a gyerekek kikerültek a többségi iskolába”* Másik két vezető szerint a fejlesztőpedagógusok nehezen tudják ellátni a többségi iskolákban a fejlesztő

órákat. „ *A baj az óraszervezéssel van. 350 gyereket kell intézményünkön kívül más iskolákban ellátni. Hatalmas logisztikai problémát okoz.*” Problémát jelent a továbbképzések finanszírozása és a szakemberek alkalmazása is: „ *A problémát nem az eszközhiány okozza, hanem inkább a pedagógus továbbképzések elégtelensége. Pl. autista gyerekekkel kellene foglalkoznunk és a kollégáknak fizetniük kell a saját továbbképzésüket. Szükség lenne több pszichológusra és egy olyan külső mentálhigiénés szakemberre, aki segít a gyerekek szüleinek megértetni, elfogadtatni azt, ami a gyermekeikkel történik. Fontosnak tartanám, hogy ez a szakember külsős legyen.*” A speciális intézetek vezetői komoly problémákról számolnak be több területen is. Oktatásszervezés, finanszírozás és a szakember hiány tűnik számukra a legfontosabb korrigálni valónak.

4.4. Pályázati részvétel vizsgálat eredményei

Jelen gazdasági környezetben az intézményvezetők az iskolák megfelelő működtetését csak pályázati pénzek megszerzésével tudják biztosítani. A projektmenedzsment alkalmazása ehhez elengedhetetlen. A pályázati célok között szerepelhet az infrastruktúra és eszközfejlesztés, a minőségi oktatás megteremtéséhez szükséges feltételek biztosítása, az inkluzív nevelést elősegítő folyamatok szervezése, a pedagógiai módszerek, tanulásszervezési eljárások korszerűsítése, az integrált oktatását segítő speciális IKT eszközök biztosítása.

A többségi iskolák vezetői leginkább nemleges választ adtak a pályázatok írásával kapcsolatosan. Nincs tudomásuk a pályázatokról, illetve úgy tudják, hogy egyáltalán nincsenek is. Egyetlen vezetőnek volt tudomása „*a HEFOP pályázatok vannak az együttneveléssel kapcsolatosan, ilyenek pl. a Híd, Kagyló, Messzelátó-pályázatok.*” Ennek ellenére hat vezető már pályázott korábban. A pályázat megírásához a vezetők külön csoportot hoztak létre. A csoport létrehozása során szakmailag a legkompetensebb emberek kerültek be.

Több esetben tag a vezető és a különböző munkaközösségek vezetői. A legjellemzőbb válasz volt a: „A csoportban helyet kapnak a középvezetők, a gyógypedagógusok. Szakmai kompetencia alapján választom ki őket.” Egy vezető bízott csak meg külső pályázatíró céget. A pályázat írását a legkompetensebb ember végzi, egy vezető vélekedett az alábbi szerint: „*Törekszünk arra, hogy minden szakterület érintve legyen. A lényeg inkább az, hogy tapasztalt és motivált legyen a pályázat írója.*”

Egy vezető nyilatkozott negatívan: "A KLIK pályázat mérhetetlen adminisztrációval és viszonylag kevés pénzzel jár. Három vezető egyáltalán nem tud SNI tanulókkal kapcsolatos pályázatról és soha nem is pályázott így.

A speciális intézményekben is hasonlóan vélekedtek a pályázatok létezésével kapcsolatosan. Hat vezető részben határozottan, részben csálódottan jelentette ki a hiányukat. „A lehetőségek beszűkültek. A közép-magyarországi régióban vagyunk, itt magas a GDP más régiókhoz képest. Ezért nem adnak pénzt. Nem kapunk pénzt a fejlesztési alapból.”, illetve, „Azt kell mondjam, a KLIK 2010-es megjelenése óta szinte nincsenek pályázatok. Korábban rengeteg Uniós pályázatunk volt.” Négyen állították, hogy ugyan léteznek pályázatok, de nehezen elérhetőek különböző okokból kifolyólag. „Igen, elég sok, de rendkívül sok időt emészt fel a keresésük.” Ketten igen elégedetten nyilatkoztak a pályázat sikerességéről: „Nagyon sikeresnek {gondolom}, hiszen voltunk Németországban és Angliában is gyerekek.”, illetve „Sok sporteszközt kapunk, illetve rendezvényeken keresztül juttattuk élményhez a gyerekeket”. A speciális intézmények vezetői közül ketten egyáltalán nem tudtak SNI tanulókkal kapcsolatos pályázatról és nem is pályáztak. Mindkét intézménytípusnál elmondható, hogy kevés a pályázat, illetve sok munkát emészt fel a keresésük. Egyik intézménytípusnál sem tettek említést a vezetők a pályázati csoport összetételéről.

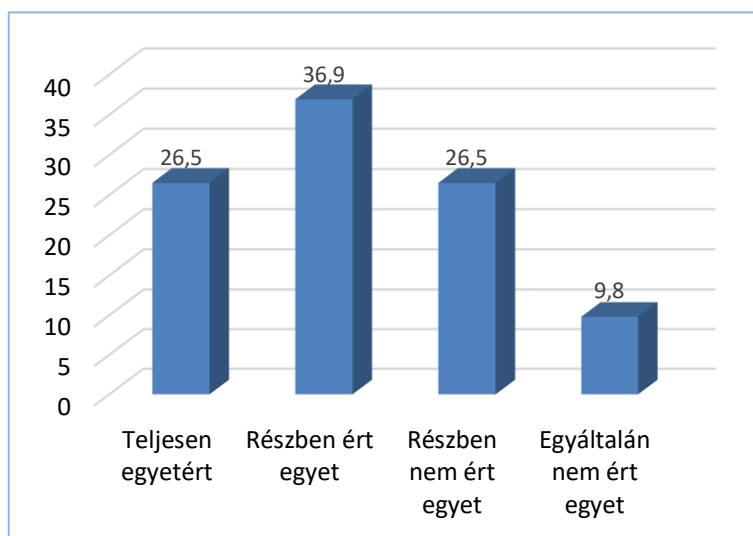
4.5. A kérdőíves vizsgálat eredményeinek bemutatása

A vizsgálat második részében a többségi intézményekben tanító pedagógusok (N=173) válaszai kerültek összehasonlításra a speciális iskolák pedagógusaival (N=165). Az intézményvezetőkkel felvett félig-strukturált interjúk kérdéseit egészítettem ki más - az SNI tanulók oktatás szervezésének problémáival taglaló kérdésekkel hat kérdéscsoportban.

SNI tanulók aránya a többségi intézményekben

Kérdőív kérdése: „Az SNI tanulókkal való foglalkozás elveszi az időt a többségi tanulóktól.

1. ábra: SNI tanulók arány a többségi intézményekben a pedagógusok és a gyógypedagógusok szerint (%) N=338

Forrás: Saját vizsgálatok, 2017

Kérdőív kérdése: „Az osztályokba több SNI tanuló jár, mint amennyit sikeresen lehetne oktatni.”

A tanárok 58,8%-a ért egyet a kijelentéssel, míg a gyógypedagógusoknak a 25,0 %-a. (Kruskal-Wallis ANOVA: $H=11,344$; $p < 0,045$) és a többségi iskolák tanárai - tanított tantárgy szerinti válaszok alapján is érzékelhető a véleménykülönbség. A testnevelők 72,7%-a látja így, míg az egyéb tárgyakat tanító 40,8%-a. (Kruskal-Wallis ANOVA: $H=9,068$; $p < 0,028$)

Továbbképzések, szakmai tájékoztatások az SNI tanulókkal kapcsolatosan

Kérdőív kérdése: „Tervez-e a jövőben bármilyen tanfolyamot, képzést elvégezni a differenciált bánásmódot igénylő vagy tanulási problémás tanulók oktatásával kapcsolatosan”

Többségi iskolák tanárai - nemek szerinti megoszlás azt mutatja, hogy a nők 68,6% -a, a férfiak 41,2%-a tervez a jövőben tanfolyamot. ($\chi^2=5,126$; $p < 0,024$) Többségi iskolák tanárai - életkor szerint a 20-29 évesek 90%-a, az 50 év feletti 50,6%-a tervezi a jövőbeli tanfolyamot. ($\chi^2=15,054$; $p < 0,001$) Speciális iskolák dolgozói - életkor szerint: a 20-29 évesek 94,4%-a, az 50 év feletti 35,2% tervez a jövőben tanfolyamot. ($\chi^2=40,773$; $p < 0,00$)

Kérdőív kérdése: „*Fontosnak tartom, hogy olyan tudásra tegyek szert, ami könnyíti a munkámat az SNI tanulókkal kapcsolatosan.*”

A pedagógusok és a gyógypedagógusok válaszai hasonlóak, mindkét csoport tagjai szeretnék a tudásukat fejleszteni. (Mann-Whitney: $U=12753,5$; $p=0,019$). Többségi iskolák pedagógusai - nemek szerint (nők- 76,3% vs. férfiak- 41,2%; Mann-Whitney: $U=784,500$; $p=0,0$). Többségi iskolák pedagógusai - diploma típus szerint (gyógypedagógusok- 100% vs. mérnöktanárok 50%; Kruskal-Wallis ANOVA: $H=24,021$; $p < 0,0$). Többségi iskolák pedagógusai - tanított tantárgy szerint. Nem értenek egyet a gondolattal a (humán tárgyakat tanítók- 2,3% vs. testnevelők- 36,4%; Kruskal-Wallis ANOVA: $H=10,002$; $p < 0,019$). A speciális iskolák dolgozói - életkor szerint. Az 50 év felettiek inkább nem értenek egyet a gondolattal (9,3%), mint a 20-29 évesek (2,8%), (Kruskal-Wallis ANOVA: $H=7,525$; $p < 0,023$)

Az SNI tanulók fejlesztésének helyszíne, eszközei, oktatói

Kérdőív kérdése: „*Az iskola elég fejlesztőteremmel rendelkezik.*”

A pedagógusok és a gyógypedagógusok is elutasítják ezt az állítást. (többségi iskolák pedagógusai 65,9 %-a, speciális iskolák dolgozói 58,7 %-a) A többségi iskolák pedagógusai - diploma típus szerinti válaszai-ban látszik a különbség. A szakvizsgázott pedagógusok inkább értenek egyet- 39,1%, mint a mérnöktanárok- 0%. (Kruskal-Wallis ANOVA: $H=13,125$; $p < 0,022$) A speciális iskolák dolgozói - fenntartó szerint is van különbség. Az állami fenntartású iskolák tanárai 39,5%-ban utasítják el azt az állítást, míg az alapítványi iskolák dolgozóinak 0%-a. (Kruskal-Wallis ANOVA: $H=8,731$; $p < 0,013$)

Kérdőív kérdése: „*A fejlesztő teremben minden eszköz megvan, amelyek a fejlesztés célját szolgálják.*”

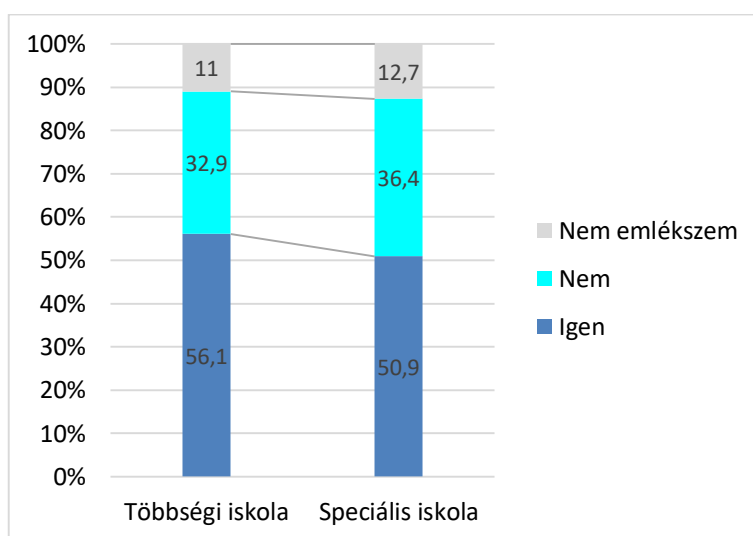
A fejlesztőterem eszközeinek problémáját eltérően látják a pedagógusok és a gyógypedagógusok. A többségi iskolák pedagógusai - diploma típus szerinti különbség: A gyógypedagógusok inkább értenek egyet- 50%, mint a mérnöktanárok- 0% (Kruskal-Wallis ANOVA: $H=12,159$; $p < 0,033$) A speciális iskolák dolgozói - fenntartó szerinti válaszai szerint is van különbség. Az állami alkalmazottak 27,1%-ban elutasítják

azt a kijelentést, míg az alapítványi iskoláknál ez 0%. (Kruskal-Wallis ANOVA: $H=7,288$; $p<0,026$)

Intézményi kommunikáció az SNI tanulókkal kapcsolatosan

Kérdőív kérdése: „*Házon belüli egyszeri oktatás pedagógusok részére.*”

1. ábra: Az SNI tanulókkal kapcsolatos intézményen belüli egyszeri oktatás a pedagógusok és a gyógypedagógusok szerint (%) N=338

Forrás: Saját vizsgálatok, 2017

A pedagógusok és a gyógypedagógusok válaszadói nagyon hasonlóan vélekedtek ennél a kérdésnél. Szignifikáns különbség nem látható, viszont megállapítható, hogy mindkét intézmény típusnál tartottak intézményen belül szervezett oktatást.

A többségi iskolák pedagógusai - tanított tantárgy szerinti válaszaikban mutatkozik különbség. A testnevelők 36,4%-a nem emlékszik a tanfolyamra, ezzel szemben a reál tárgyakat tanítóknál ez az arány 0%. ($\chi^2=13,486$; $p<0,036$) A speciális iskola pedagógusai - munkahely változtatások szerinti válaszaiban is látható az eltérés. Akik az első munkahelyükön dolgoznak, nem emlékeznek ilyen oktatásra. Náluk az arány- 23,7%, míg harmadik munkahelyükön ténykedőknél – 2%. ($\chi^2=18,865$; $p<0,021$)

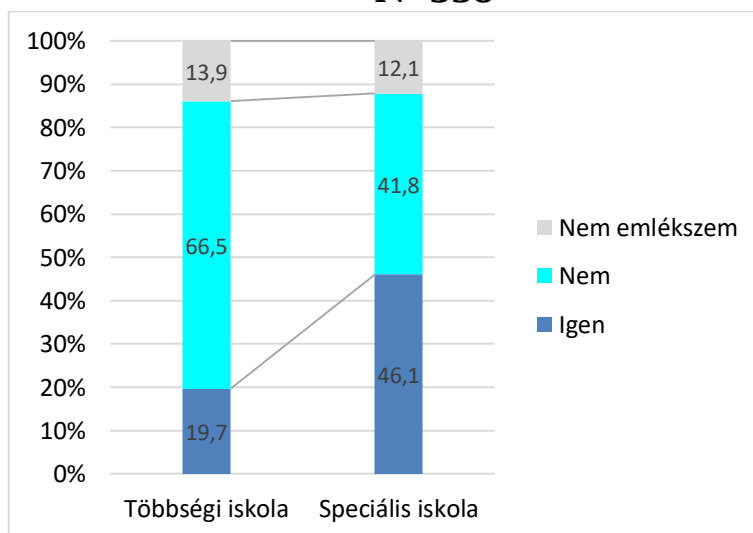
Kérdőív kérdése: „*Házon kívüli egyszeri oktatás a pedagógusok részére.*”

Egyik intézmény típusnál sem tartottak intézményen kívüli szervezett oktatást.

A speciális iskola pedagógusai - fenntartó szerinti válaszaikban látható a különbség. Állami fenntartású intézmények pedagógusai 33,3%, míg az egyházi iskolák tanárainak 5,3%-a nyilatkozott az oktatás meglétéről. ($\chi^2=13,796$; $p<0,008$) A speciális iskola pedagógusai - életkor szerint is mutatnak különbséget. (30-49 évesek- 41,3% vs. 20-29 évesek 19,4%; $\chi^2=11,100$; $p<0,025$)

Kérdőív kérdése: „*Házon belüli tanfolyam a pedagógusok részére.*”

2. ábra: Az SNI tanulókkal kapcsolatos intézményen belüli tanfolyam a pedagógusok és a gyógypedagógusok szerint (%)
N=338

Forrás: Saját vizsgálatok, 2017

A többségi intézményekben nem, a speciális iskolákban viszont szerveztek házon belüli tanfolyamot. A különbség szignifikáns a két csoport válaszai között, gyógypedagógusoknál 46,1% szerint tartottak tanfolyamot, míg a többségi intézményeknél ez csak 19,7%. ($\chi^2=27,726$ $p<0,000$) többségi iskolák pedagógusai - életkor szerinti válaszaiban látszik a különbség. Az 50 év felettiek 29,9%-nak van emléke az intézményen belüli tanfolyamról, míg a 20-29 éveseknél senkinek – 0%. ($\chi^2=10,178$; $p<0,038$) A speciális iskola pedagógusai - fenntartó szerinti véleménye is mutat különbséget. (alapítványi iskolák -52,9% - egyházi intézmények – 21,1%; $\chi^2=10,054$; $p<0,04$)

Kérdőív kérdése: „*Házon kívüli tanfolyam a pedagógusok részére.*”

Egyik intézménytípusnál sem szerveztek intézményen kívüli tanfolyamat, a válaszok különbséget mutatnak.

Speciális iskolákban a válaszadók 36,4% -a szerint volt intézményen kívüli tanfolyam, míg a többségi iskolákban ez az arány 24,3%. ($\chi^2=6,129$; $p<0,047$)

Pályázatok SNI tanulókkal kapcsolatosan

Kérdőív kérdése: „*Vannak-e pályázati lehetőségek az SNI tanulók fejlesztésére az ellátó intézmények számára?*”

A többségi iskolák tanárai nem tudnak a létezésükről, míg a speciális iskolák dolgozói számára vannak pályázatok. (61,8% vs. 32,4%; $\chi^2=30,933$; $p<0,000$)

Kérdőív kérdése: „*Részt vett-e ilyen pályázatban pályázati team tagjaként?*”

Mindkét intézménytípusban jellemző, hogy nem vettek részt a pedagógusok a pályázatokon tagként.

A speciális iskolák dolgozóinak nemek szerint vizsgálva látható a különbség, inkább a férfiak vállaltak munkát team-tagként. (33,3% vs. 13,5%; $\chi^2=5,909$; ($p <0,015$) A speciális iskolák dolgozóinak- életkor szerint is van eltérés, a 20-29 év közöttiek egyáltalán nem vesznek részt. (50 év felettiek- 27,8% vs. 0%; $\chi^2=12,191$; $p <0,002$)

Kérdőív kérdése: „*A pályázati lehetőségek beszűkültek az utóbbi 6 évben.*” (2010-2016)

Nagy százalékban sem a gyógypedagógusok (66,7%), sem a többségi tanárok (78,6%) sem tudják, mennyire szűkültek be a pályázati lehetőségek. (Mann-Whitney: $U=12689,5$; $p=0,024$)

Kérdőív kérdése: „*A KLIK 2010-es működése óta a pályázati lehetőségek gyakoribbak, elérhetőbbek.*”

Nagy százalékban sem a gyógypedagógusok (69,7%), sem a többségi tanárok (77,5%) sem tudják, hogy mennyire gyakoriak a pályázati lehetőségek. A többségi iskolák tanárai - munkahely változás szerinti válaszaikból látszik különbség. Egyáltalán nem értenek egyet a második

munkahelyükön dolgozók -16,7% vs. több mint harmadik munkahelyükön dolgozók - 0% ; $\chi^2=24,104$; $P < 0,02$) A speciális iskolák dolgozói-fenntartó szerint is eltérően vélekednek. Az állami iskolák tanárai nem értenek egyet- 4,7%, szemben az egyetértőbb egyházi intézmények tanáraival- 21,1%. (Kruskal-Wallis ANOVA: $H=8,477$; $p < 0,014$)

Intézményi belső kommunikáció az SNI tanulókkal kapcsolatosan

Kérdőív kérdése: „*Vezetőtől kapott információk*”

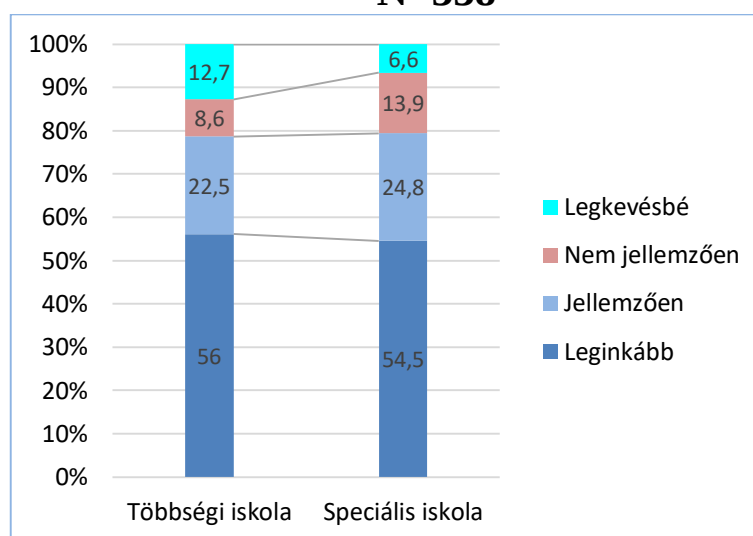
Mind a többségi iskolák pedagógusai, mind a speciális iskola gyógypedagógusai körében elmondható, hogy nem a vezetőiktől kapták az információt az SNI tanulókról. Az eredmény szignifikáns a két csoport között. (Mann-Whitney: $U=12531,5$; $p = 0,044$). A speciális iskola gyógypedagógusai - fenntartó szerint válaszaiban is tapasztalható különbség. Az állami intézmények tanárai 34,2%- ban egyáltalán nem értenek egyet a kijelentéssel, míg az egyházi iskoláknál ez 0%. (Kruskal-Wallis ANOVA: $H=9,269$; $p < 0,010$).

Kérdőív kérdése: „*Munkaközösség vezetőitől kapott információk.*”

A többségi iskolák pedagógusai jellemzően nem a munkaközösség vezetőiktől kapták az információt, a speciális iskolák gyógypedagógusai véleménye megoszlik ennél a kijelentésnél. Az eredmény szignifikáns a két csoport között. (Mann-Whitney: $U=10859,5$; $p = 0$)

Kérdőív kérdése: „Szakértői véleményből szerzett információ.”

3. ábra: Az SNI tanulókról, a szakértői véleményből kapott információ a pedagógusok és a gyógypedagógusok szerint (%)
N=338

Forrás: Saját vizsgálatok, 2017

A pedagógusok és a gyógypedagógusok által adott válaszok között jelentős különbség nincsen, a válaszadók több mint 70 %-a a szakértői véleményből értesült a tanuló állapotáról.

A többségi iskolák pedagógusai - nemek szerint adott válaszában tapasztalható különbség. (nők 60,9% vs. férfiak- 11,8%; $\chi^2=28,956$ $p<0,000$).

A többségi iskolák pedagógusai - tanított tantárgy szerint válaszaikból kiderül, hogy a nyelvet és a humán tantárgyakat tanítók 69,8%-a gondolkodik így, míg a testnevelőknél ez az arány 9,1%. (Kruskal-Wallis ANOVA: $H=16,387$; $p<0,001$). A speciális iskola pedagógusai - nemek szerinti válaszaiban is tapasztalható különbség. A nők 59,6%-a, míg a férfiak 25%-a látja így. (Mann-Whitney: $U=1123,00$; $p=0,004$).

Kérdőív kérdése: „Előző (óvodai, alsós tanító) kollégától kaptam információt a tanulóval kapcsolatban.”

A pedagógusok és a gyógypedagógusok válaszaik között különbség tapasztalható, hiszen a többségi iskolák pedagógusai leginkább a korábban az SNI tanulóval foglalkozó kollégától kapott információt, míg ugyanerre a kérdésre a speciális iskola gyógypedagógusai határozottan kevesebb pozitív választ adtak. (Mann-Whitney: $U=11645$; $p=0,002$).

5. AZ ÉRTEKEZÉS ÚJ, ILLETVE ÚJSZERŰ EREDMÉNYEINEK ÖSSZEFOGLALÁSA

Az SNI tanulók oktatásával foglalkozó nemzetközi és hazai publikációk túlnyomó többségben pedagógiai oldalról közelíti meg a témát. Kevés irodalom áll rendelkezésre, amely az érintett tanulók oktatásszervezésre hívja fel a figyelmet. Az integrált oktatás nagyon sok pedagógiai és szervezési problémát okoz a pedagógusoknak, és így az érintett tanulók sem kapják meg a megfelelő ellátást. Értekezésem újszerűségét az adja, hogy a pedagógiai megközelítéssel szemben, szervezéstudományi oldalról vizsgálja az SNI tanulók integrációját, több oldalról. Intézményvezetőket, beosztott pedagógusokat és magukat az érintett gyerekeket is megszólaltattam a kutatás során.

- Értekezésem újszerű eredményének tartom annak feltárását, hogy a többségi intézmények vezetői annak ellenére, hogy léteznek pályázatok az SNI tanulókkal kapcsolatosan, nem fektetnek kellő hangsúlyt pályázatok nyomon követésére. A pályázatíró csoportok összeállítását sem kísérik aktívan figyelemmel. Ezzel jelentős összegű pénzről, eszközökről, valamint programokról mondanak le. Különbség mutatkozott a többségi és a speciális iskolák pedagógusainak a válaszaiban is. A többségi iskolák pedagógusai nem is tudnak a pályázatok létezéséről és az eredményességét sem ismerik, míg a speciális iskolák tanárai pontosan fordított a helyzet: tudnak a pályázatokról és azok eredményéről is. A többségi pedagógusok nem pályáznának legközelebb, szemben a speciális iskolák tanáraival.
- Kutatómunkám fontos eredményének tartom annak igazolását, hogy mindkét iskolatípusban szívesen vennének részt a beosztott pedagógusok a különböző tanfolyamokon, hogy a tudásukat fejlesszék, viszont nem szeretnék önerőből fizetni a tanfolyamok költségeit. A többségi intézmények vezetői ennek ellenére kevés beosztott pedagógust iskoláznak be az SNI tanulók differenciált oktatásával kapcsolatosan.
- Újszerű megállapításnak és eredménynek tartom, hogy különbség mutatkozik a két iskolatípus infrastrukturális létesítményei között. A speciális iskolákban a fejlesztő termekkel, és azok eszköz ellátottságával nincsen probléma, a kívánalmaknak megfelelő mennyiségben állnak rendelkezésre. A többségi intézmények vezetői nem fordítanak kellő hangsúlyt az infrastruktúra kialakítására. így

ennek eredményeképpen kevés a fejlesztőterem és az eszközpark sem megfelelő. A speciális intézményekben megoldott az akadálymentesítés, a többségiekben nem.

- Feltártam, hogy a többségi vezetők szerint a beosztott pedagógusok nem szeretnek foglalkozni az SNI tanulókkal. A többségi iskolák tanárai úgy gondolják, hogy több SNI tanuló jár az osztályokba, mint amennyit sikeresen lehetne integrálni, és el is veszik a figyelmet a többségi tanulóktól. A többségi intézmények vezetői ennek ellenére több SNI tanulót vesznek fel az általuk vezetett intézménybe, mint amennyi szakmailag elfogadható lenne, így az integrált oktatás nem lehet sikeres.

6. AZ EREDMÉNYEK ELMÉLETI / GYAKORLATI HASZNOSÍTHATÓSÁGA

Kutatási eredményeim alapján javaslom a többségi vezetőknek, hogy intézményükbe ne vegyenek fel több SNI tanulót, mint amennyi szakmailag elfogadható lenne, mert az óhatatlanul ellene dolgozik az integrációnak. A többségi iskolák tanárai számára fontos lenne az olyan jellegű tanfolyamok elvégzése, ahol a témakör az együttnevelés.

A többségi iskolák pedagógusait nagyobb számban kellene beiskolázní, SNI tanulókkal kapcsolatos továbbképzésekre, hiszen nem valósítják meg az órák differenciálását az SNI tanulókra vonatkozóan. A munkáltatóknak élnie kellene a lehetőséggel, hogy a beosztottaik ugyanakkor szívesen mennének el a tanfolyamokra, amelyekhez viszont a képzési költségeket ehhez meg is kellene teremteniük.

A többségi intézményekben nem megfelelő a fejlesztőtermek kialakítása, méretei, eszközeik hiányosak. Az intézményvezetőknek meg kellene vizsgálni annak lehetőségét, miként tudnának a tárgyi és személyi feltételeken javítani.

Az információ áramlás egyik problematikus területe a szakmai tájékoztatás elégtelensége a pedagógusok felé. Véleményem szerint szükséges az évente több alkalommal tartandó tájékoztatás, szakmai továbbképzés az intézményen belül, hogy a pedagógusok napra készek legyenek a növendékeikkel kapcsolatosan.

A kutatási eredmények alapján megállapítható, hogy a pénzüiális helyzet javítása miatt érdemes lenne mindkét intézménytípusban a vezetőknek nagyobb hangsúlyt fektetni a pályázatok nyomon követésére, elindítására, a pályázatiíró csoportok összeállítására. Ez a megállapítás különösen a többségi intézmények vezetőire igaz. Így komoly összegeket, több képzési lehetőséget, illetve programot nyerhetnének az intézmények dolgozói és SNI tanulói.

Az SNI tanulók részképességzavarát leíró dokumentum a szakértői vélemény, amelyet a szakértői bizottság állít ki és ennek alapján részesül a gyermek fejlesztésekben, illetve felmentésekben. Fontosnak tartom, hogy az osztályfőnökök mutassák be a szakértői véleményt az SNI gyerekekkel foglalkozó pedagógusoknak. Szerencsés lenne minden tanár részére elérhetővé tenni ezeket a dokumentumokat.

A vizsgálati adatok kiindulásul szolgálhatnak további kutatásokhoz, tényfeltáró ismereteket tartalmaznak a 2010 es évek magyar oktatási rendszerén belül az SNI tanulók oktatás-nevelés szervezési helyzetéről.

A dolgozat feltárta a jelenlegi problémákat, egy budapesti kerület reprezentatív felmérése alapján, és javaslatokat ad azok megoldására, továbbá felhívta a figyelmet a fejlesztési lehetőségek fontosságára, elsősorban az oktatás szervezési oldaláról.

7. AZ ÉRTEKEZÉS TÉMAKÖRÉBEN KÉSZÜLT PUBLIKÁCIÓK

A PHD ÉRTEKEZÉS ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ KÖZLEMÉNYEK

Folyóiratcikkek, tanulmányok (7)

1. **Erdei N.:** Sajátos Nevelési Igényű tanulók összehasonlító vizsgálata két általános iskolában.
Agrártudományi közlemények = Acta Agraria Debreceniensis 58: pp. 71-76. (2014)
2. Móre M. – **Erdei N.** (2014). Sajátos nevelési igényű tanulók oktatása sajátos pedagógiai programmal egy budapesti általános iskolában. In Tánczos, J. (Szerk.). Fejlesztő pedagógiai és pszichológiai tanulmányok I., Debreceni Egyetem Kiadó, Debrecen. 127 -136.o. Debrecen. ISBN 978-963-318-475-2
3. **Erdei N.:** Sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók oktatásának szervezése.
Taylor 2015/3–4. szám, VII. évfolyam 3–4. szám No. 20–21. pp. 1-14. ISSN 2064-4361
4. **Erdei N.:** Sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók kohéziós index vizsgálata egy általános iskolában.
Taylor 2016/4. szám, VIII. évf./4. szám No 25. pp. 96- 104. ISSN 2064-4361
5. E. Szabó, **N. Erdei**, Sz. Bene.: A comparative study of the physical development and motor performance of mentally non-handicapped children and children with intellectual and development disabilities.
6. **Erdei N.:** Sajátos nevelési igényű (SNI) és többségi tanulók testalkati mutatóinak és motoros képességeinek összehasonlító vizsgálata a NETFIT rendszerben.
Különleges Bánásmód, I. évf. 2015/3. pp. 57-66. DOI 10.18458/KB.2015.3.57
7. **Erdei N.:** A fogyatékkal élő emberek elutasításának és elfogadásának története napjainkig és helyzetük a mai oktatási rendszerben.

Különleges Bánásmód, II. évf. 2016/3. szám, pp. 41-49. DOI
10.18458/KB.2016.3.41

Nyilvántartási szám: DEENK/260/2020.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Erdei Norbert

Doktori Iskola: Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola

MTMT azonosító: 10050910

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Folyóiratcikkek, tanulmányok (7)

1. **Erdei, N.:** A fogyatékkal élő emberek elutasításának és elfogadásának története napjainkig és helyzetük a mai oktatási rendszerben.
Különleges Bánásmód. 2 (3), 41-49, 2016. EISSN: 2498-5368.
DOI: <http://dx.doi.org/10.18458/KB.2016.3.41>
2. **Erdei, N.:** Sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók kohéziós index vizsgálata egy általános iskolában.
Taylor 8 (4), 95-104, 2016. ISSN: 2064-4361.
3. Szabó, E., **Erdei, N.**, Bene, S.: A comparative study of the physical development and motor performance of mentally non-handicapped children and children with intellectual and development disabilities.
Acta Physiologica Hungarica 102 (3), 311-323, 2015. ISSN: 0231-424X.
DOI: <http://dx.doi.org/10.1556/036.102.2015.3.9>
IF: 0.814
4. **Erdei, N.:** Sajátos nevelési igényű (SNI) és többségi tanulók testalkati mutatóinak és motoros képességeinek összehasonlító vizsgálata a NETFIT rendszerben.
Különleges Bánásmód. 1 (3), 57-66, 2015. EISSN: 2498-5368.
DOI: <http://dx.doi.org/10.18458/KB.2015.3.57>
5. **Erdei, N.:** Sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók oktatásának szervezése.
Taylor. 7 (3-4), 7-14, 2015. ISSN: 2064-4361.
6. Móré, M., **Erdei, N.:** Sajátos nevelési igényű tanulók oktatása sajátos pedagógiai programmal egy budapesti általános iskolában.
In: Fejlesztő pedagógiai és pszichológiai tanulmányok I.. Szerk.: Tánczos Judit, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 127-136, 2014. ISBN: 9789633184752

7. **Erdei, N.:** Sajátos Nevelési Igényű tanulók összehasonlító vizsgálata két általános iskolában.
Agrártudományi Közlemények. 58, 71-76, 2014. ISSN: 1587-1282.

A közlő folyóiratok összesített impakt faktora: 0,814

**A közlő folyóiratok összesített impakt faktora (az értekezés alapjául szolgáló közleményekre):
0,814**

A DEENK a Jelölt által az iDEa Tudóstérbe feltöltött adatok bibliográfiai és tudománymetriai ellenőrzését a tudományos adatbázisok és a Journal Citation Reports Impact Factor lista alapján elvégezte.

Debrecen, 2020.09.04.

